Методичні рекомендації
щодо навчання змісту предмета «Основи правознавства»
у 2022-2023 навчальному році

Навчання в закладах загальної середньої освіти у 2022-2023 навчальному році, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 24.06.2022 № 711 «Про початок навчального року під час дії правового режиму воєнного стану в Україні», розпочнеться - 1 вересня 2022 року та залежатиме від безпекової ситуації в населених пунктах Сумської області [3].

З 24 лютого 2022 року змінилося життя кожного українця. Для багатьох бомбосховища стали другим будинком, сирени - звичним явищем, а бойові дії - жорстокою реальністю. Такі кардинальні зміни стали неабияким стресом для дорослих, ще більше страждають діти.

З метою надання психологічної підтримки учням і стабілізації їхнього психологічного стану пропонуємо добірку відеороликів та поради українських психологів:

- як говорити з дітьми про військову агресію (https://cutt.ly/jSUgz1n);
- підтримка дітей під час війни. (https://www.youtube.com/watch?v=LAL3UgL 1 oGE);
- поради від експертів ЮНІСЕФ. https://cutt.ly/hZaIjBJ);
- як допомогти дитині яка перебуває в стресі (https: //cutt. ly/NZaIbtr).

З метою вшанування пам'яті, полеглих під час виконання бойових завдань із захисту державного суверенітету та територіальної цілісності України, мирних громадян, які загинули унаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, необхідно проводити щоденно о 09 годині 00 хвилин загальнонаціональну хвилину мовчання (відповідно до Указу Президента України від 16.03.2022 № 143/2022 «Про загальнонаціональну хвилину мовчання за загиблими внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України») [4].

З метою запобігання поширення короновірусної хвороби (COVID-19), у 2022-2023 навчальному році, освітній процес у закладах загальної середньої освіти доцільно здійснювати з дотриманням належних протиепідемічних заходів (постанова Головного санітарного лікаря України від 06.09.2021 № 10 «Протиепідемічні заходи у закладах освіти на період карантину у зв'язку з поширенням короновірусної хвороби (COVID-19)» [2] (https://cutt.ly/5ZSBfky).

Наголошуємо, що навчання основам правознавства в 9 класі в очному та дистанційному форматах здійснюється відповідно до навчальної програми та календарно-тематичного плану, ураховуючи вікові та індивідуальні особливості школярів. В умовах воєнного стану безпечною формою навчання основ правознавства є дистанційна [1]. Під час дистанційного навчання вчителю доцільно обрати раціональні підходи до контролю та оцінювання

результатів навчання учнів із предмету, організації онлайн-уроків, їх змістового наповнення, характеру та часу виконання домашніх завдань. Варто чітко визначити, як відбуватиметься навчання та забезпечуватиметься зворотний зв'язок у системі «учитель-учень» як ключовий елемент дистанційного навчання.

З метою удосконалення теоретичних знань учнів, для реалізації механізмів забезпечення якості освіти, зокрема під час оцінювання та організації дистанційного навчання, доцільним є використання сервісів: Google Forms, online тестування ТЕСТОРІУМ.

Для організації дистанційного навчання пропонуємо:

- відео-уроки з основ правознавства, розміщено на вебплатформі «Всеукраїнська школа онлайн» (https://cutt.ly/UKuqUCG);
- інформаційні матеріали для вчителя правознавства, розміщено на сайті Сумського ОІППО у розділі «Сторінка методиста», у рубриці «Учителю правознавства» тека «На допомогу вчителю правознавства в умовах воєнного стану» https://cutt.ly/JKuqBEP;
- інтернет-джерела з основ правознавства, розміщено на сайті Сумського ОІППО у розділі «Сторінка методиста», у рубриці «Учителю правознавства» тека «Пілотний проєкт «Зручне навчання» (https://cutt.ly/kKuebfE).

У разі проведення уроків у дистанційному форматі доцільно з учнями повторити правила роботи на онлайн-платформах, з інтернет-джерелами.

До матеріалів уроку доцільно додавати завдання практичного спрямування, які дають можливість учням краще зрозуміти навчальний матеріал і слугуватимуть формуванню правової компетентності.

У 2022-2023 навчальному році залишаються чинними програми: «Навчальна програма з основ правознавства для учнів 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів» (35 годин, 1 година на тиждень); «Правознавство. 10-11 класи (профільний рівень)» (105 годин на рік, 3 години на тиждень). Зазначені навчальні програми розміщено на офіційному сайті Міністерства освіти і науки України www.mon.gov.ua,

З метою формування в учасників освітнього процесу поваги до прав людини, її гідності, засад демократії, ненасильницької культури та культури доброчесності, відповідно до Указу Президента України від 24.03.2021 № 119 «Про Національну стратегію у сфері прав людини», під час навчання основ правознавства особливу увагу варто приділити правам людини.

З метою формування в учнів правової компетентності (інформаційної, логічної, аксіологічної) на уроках, рекомендуємо: працювати з правовими документами, довідковою юридичною літературою, мережею «Інтернет» для самостійного пошуку правової інформації, зразками юридичних документів; аналізувати правові явища, процеси, визначати причиново-наслідкові зв'язки; аналізувати правові ситуації та розв'язувати правові задачі; здійснювати й пояснювати вибір моделі поведінки в життєвих ситуаціях на підставі норм права й положень законодавства України, усвідомлюючи відповідальність за власну поведінку, у разі порушення норм права; надавати можливість учням висловлювати власні оцінні судження, оперуючи такими категоріями як право,

демократія, свобода, гідність, відповідальність, толерантність, міжнародне гуманітарне право, права людини. Під час організації навчально- пізнавальної діяльності учнів 9 класу в центрі уваги вчителя має бути практичний і творчий складник. Рекомендуємо на уроках використовувати пізнавальні завдання, які сприятимуть формуванню вмінь учнів щодо застосування здобутих теоретичних знань на практиці.

Задля набуття учнями правової компетентності, відповідно до державних вимог з предмета «Основи правознавства», окремим структурним компонентом навчальної програми залишаються практичні заняття. На практичних заняттях, з метою застосування правової інформації, доцільно зосередити увагу учнів на вдосконаленні вмінь роботи з джерелами права. Під час проведення практичних занять, варто робити акцент на права людини, використовуючи напрацювання міжнародних організацій, таких як ООН, Рада Європи та ОБСЄ, які розміщено у відкритому доступі у мережі «Інтернет».

Акцентуємо увагу, також, на важливості формування понятійного апарату учнів під час навчання основам правознавства, тому, що: предмет є новим для учнів (вивчається тільки в 9 класі); засвоєння основних правових понять в силу специфіки права викликає труднощі в учнів; формування поняттєвого апарату учнів ускладнюється їхніми віковими особливостями та рівнем розвитку критичного мислення дев'ятикласників.

З метою розуміння учнями прав людини, сутності та еволюції розвитку прав людини, умов обмеження прав та їхнє гарантування державою, рекомендуємо до використання в освітньому процесі онлайн-курс «Права людини в освітньому просторі», з яким можна ознайомитися за покликанням: https://cutt.ly/dXgI3m1.

Під час навчання основ правознавства у 9 класі необхідно враховувати зміни в законодавстві України, що відбулися протягом минулого та поточного року.

З електронними версіями підручників з основ правознавства, які рекомендовано Міністерством освіти і науки України, можна ознайомитися на сайті Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» за покликанням: https: //cutt.ly/cKulzIP.

Учнівські зошити з основ правознавства перевіряються вчителем раз на семестр, бал за ведення зошита може виставлятись у журнал за бажанням учителя.

Отже, з огляду на існуючу загрозу життю та здоров'ю учасників освітнього процесу внаслідок збройної агресії Російської Федерації пріоритетом є створення безпечного освітнього середовища, організація здобуття освіти учнями у формі дистанційного та змішаного навчання з урахуванням конкретних обставин. Вивчення предмета «Основи правознавства» сприятиме усвідомленню учнями необхідності побудови правової держави, дотриманню принципів верховенства права, принципів

поваги до життя та людської гідності, формуванню громадсько активних та відповідальних людей, здатних дотримуватися норм права.

Використані та основоположні джерела

1. Постанова Головного санітарного лікаря України від 06.09.2021 № 10 «Протиепідемічні заходи у закладах освіти на період карантину у зв'язку з поширенням короновірусної хвороби (COVID-19)»
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 24.06.2022 №711 «Про початок навчального року під час дії правового режиму воєнного стану в Україні».
3. Указ Президента України від 16.03.2022 № 143/2022 «Про загальнонаціональну хвилину мовчання, за загиблими внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України»

Завідувач сектору Світлана ПОСТОЄВА